

VICTORUPESI

Unity in diversity

Inovacija na področju poklicnega izobraževanja

z uporabo

kreativnih novih tehnologij za izboljšanje spretnosti za socialno vključenost

Evropsko Poročilo

2021

U

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Europeiska Kommissionens stöd åt framställningen av detta dokument utgör inte ett godkännande av dess innehåll, vilket endast återspeglar upphovsmännens åsikter, och Kommissionen kan inte hållas ansvarigt för någon användning av informationen i det.

Podpora Evropske komisije za pripravo te publikacije ne pomeni potrditve vsebine, ki izraža le mnenja avtorjev, in Komisija ne more biti odgovorna za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

Podpora Európskej komisie na výrobu tejto publikácie nepredstavuje súhlas s obsahom, ktorý odráža len názory autorov, a Komisia nemôže byť zodpovedná za prípadné použitie informácií, ktoré sú v nej obsiahnuté.

Il sostegno della Commissione europea alla produzione di questa pubblicazione non costituisce un'approvazione del contenuto, che riflette esclusivamente il punto di vista degli autori, e la Commissione non può essere ritenuta responsabile per l'uso che può essere fatto delle informazioni ivi contenute.

El apoyo de la Comisión Europea para la producción de esta publicación no constituye una aprobación del contenido, el cual refleja únicamente las opiniones de los autores, y la Comisión no se hace responsable del uso que pueda hacerse de la información contenida en la misma.

Srijinul acordat de Comisia Europeană pentru elaborarea acestei publicații nu constituie o aprobare a conținutului, care reflectă doar opiniile autorilor, iar Comisia nu poate fi trasă la răspundere pentru orice utilizare a informațiilor conținute în aceasta.

Uredniške informacije:

To evropsko poročilo predstavlja intelektualni rezultat projektnega partnerstva Erasmus + VICTORUPESI - POKLICNE INOVACIJE, KI UPORABLJAJO KREATIVNE NOVE TEHNOLOGIJE, KI ZA IZBOLJŠANJE SPRETNOSTI ZA ZAPOSILITEV IN SOCIALNO INTEGRACIJO, koordinirala pa ga je knjižnica okrožja Brăila Panait Istrati iz Romunije.1

IKF Malmö - Internationella Kvinnoföreningen iz Švedske je bila vodilna organizacija v okviru dela tega intelektualnega rezultata z združenimi prizadevanji partnerskega konzorcija:

- BES Cooperativa Sociale, Italija
- Eufons, Srbija
- Fetico, Španija
- OZARA d.o.o., Slovenija
- "Panait Istrati" Brăila County Library, Romunija.

Vsako od nacionalnih poročil, ki sestavljajo to evropsko poročilo, je nadziral vodilni partner in ga pripravil na naslednji način:

- IKF Malmö - Internationella Kvinnoföreningen je bila odgovorna za pripravo švedskega nacionalnega poročila.
- BES Cooperativa Sociale je bila odgovorna za pripravo italijanskega nacionalnega poročila.
- Eufons Serbia je bila odgovorna za pripravo srbskega nacionalnega poročila.
- Fetico je bila odgovorna za pripravo španskega nacionalnega poročila.
- OZARA d.o.o. je bila odgovorna za pripravo slovenskega nacionalnega poročila.
- "Panait Istrati" Brăila County Library was je bila odgovorna za pripravo romunskega nacionalnega poročila in skupnega evropskega poročila.

<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Contents

PREGOVOR	4
I. METODOLOGIJA	5
Cilji študije	5
Namizna raziskava	5
Poglobljeni intervjuji	6
Fokusne skupine	7
Omejitve študije	8
II. TEŽAVE PRI DOSTOPU DO USPOSABLJANJA IN KVALIFIKACIJ	9
III. RANLJIVE SOCIALNE SKUPINE	10
III.1. Invalidne osebe	10
III.2. Ženske	12
III.3. Dolgotrajno brezposelni	13
III.4. Osebe z odvzeto prostostjo (priporniki)	13
IV Zaključki	14
Zaključki na osnovi poglobljenih intervjujev	18
Zaključki na osnovi fokusnih skupin	19
V. Ugotovitve	21
VI. Razmislek	24
Pomembnost upravljanja z raznolikostjo!	24
Pomen digitalnih spretnosti!	25
Pregled političnega konteksta	25
Pregled financiranja poklicnega usposabljanja v partnerskih državah	26
Pregled lokalnih podjetij in panog, ki zaposlujejo ciljne skupine projekta v partnerskih državah	27

PREDGOVOR

V veliki skupnosti, kot je Evropska unija, povezovanje številnih organizacij, ki so dejavne v različnih državah, prinaša priložnost, da razpravljajo o različnih skupinah ranljivih ljudi, o njihovih potrebah (zlasti na področju dostopa do trga dela), politikah in zakonih povezanih z le-timi ter prizadevanjih vlad in organizacij, pomembnih za ranljive skupine.

Obravnavanje vprašanja razvoja strokovnih znanj z vidika različnih ranljivih družbenih skupin je izziv ne le za partnerje, ki sodelujejo v tem projektu, ampak tudi za strokovnjake na socialnem področju in / ali socialnem povezovanju. Čeprav se na prvi pogled zdi težko sprejeti zamisel o enotnih politikah in strategijah za poklicno usmeritev in strokovno vključevanje različnih socialnih skupin (ženske, invalidi, dolgotrajno brezposelni, osebe, ki jim je odvzeta prostost), naša študija govori tako o prizadevanju držav, da razvijejo strategije in programe za podporo različnim ranljivim skupinam kot tudi o kompleksnosti evropskega socialnega področja v okviru trga dela. Obenem študija odraža mehanizme, ki se uporabljajo v različnih državah za odzivanje na potrebe poklicnega usposabljanja in način razumevanja oziroma prizadevanja slednjega s strani socialnih skupin, na katere se ta prizadevanja nanašajo.

Ta evropska študija je uporabila podrobno dokumentacijo o zakonodaji, politikah in strategijah, financiranju, statistični analizi prikrajšanih skupin ter opredelitvi priložnosti in izzivov, kar dokazuje šest poročil, ki so jih pripravile organizacije v šestih evropskih državah, ki so partnerice v projektu. Kvalitativne raziskave so se dopolnile s pomočjo dveh raziskovalnih metod: poglobljenega intervjuja in fokusne skupine. Namen tega je bil opredeliti mnjenja in dojemanje politik in strategij, pa tudi opredeliti potrebe in pričakovanja na področju razvoja poklicnih spretnosti (zlasti na področju digitalnih spretnosti), ki so potrebna za povečanje dostopa do trga dela za različne socialne kategorije, ki so ogrožene zaradi tveganja socialne izključenosti.

I. METODOLOGIJA

Cilji študije

Splošni cilj projekta je izkoristiti (obstoječe) vire in delati za učinkovito socialno vključevanje prikrajšanih ljudi v lokalnih skupnostih, s posebnimi ukrepi za tiste, ki so bili izpostavljeni socialni izključenosti in imajo težave pri dostopu do poklicnih centrov v njihovih skupnostih.

Pričakovani rezultati v okviru projekta bodo zagotovili boljši dostop do usposabljanja in kvalifikacij za vse, s posebnim fokusom na nizko kvalificiranih posameznikih, preko nadaljnega poklicnega usposabljanja, še posebej s povečanjem kvalitete, ponudbe in dostopnosti le tega, potrjevanjem neformalnega in informalnega učenja, promocije učenja v delovnih kontekstih, zagotavljanja učinkovitih in integriranih svetovalnih služb ter fleksibilnih in medsebojno dopolnjujočih načinov učenja; vključuje razvoj partnerstev med mikro, malimi in srednje velikimi podjetji in izvajalci poklicnega usposabljanja, da bi spodbujali skupne centre za kompetence, učna omrežja, podporo za povezovanje virov in začetno usposabljanje za svoje osebe.

Začenši s splošnim ciljem projekta in glede na rezultate raziskave je bila v sedanji študiji potrebna analiza politik in zakonodaje, strategij, pobud na področju ranljivih socialnih kategorij ter prepoznavanje priložnosti in ovir. Kvalitativna analiza tako predstavlja videnje oziroma stališča vključenih socialnih akterjev (ljudi, ki so izpostavljeni socialni izključenosti in specialistov, ki delajo na področju socialne reintegracije) o vprašanih dostopa do trga dela.

Študija je vključevala tri faze: t.i. namizno raziskavo (desk research), kvalitativno raziskavo (z uporabo poglobljenega intervjuja in fokusnih skupin) ter povzetek v obliki evropskega poročila.

Namizna raziskava

Šest (6) organizacij je uporabilo sekundarne vire in literaturo za raziskovanje tematike: ciljne skupine, s katero delajo in njihove socialne vključenosti, vključno z raziskovanjem o nujnosti uporabe družbenih medijev za pomoč inkluziji. Analizirana je bila zakonodaja, nacionalne strategije, nacionalni ukrepi na področju poklicnega usposabljanja, statistična analiza ciljnih skupin, strokovna področja interesov in priložnosti ter izzivi za socialne kategorije, na katere se nanašajo partnerske organizacije v projektu.

Analizirane politike in strategije ter posebna vprašanja so se nanašala na naslednje socialne skupine, ki se soočajo s tveganjem socialne izključenosti:

- ženske migrantke - študijo je izvedla *IKF Malmö* iz Švedske
- ženske s Aspergerjevim sindromom - študijo je izvedla *BES Cooperativa Sociale* iz Italije
- podeželske ženske - študijo je opravil *Edufons* iz Srbije
- dolgotrajno brezposelni - študijo je opravil *Fetico* iz Španije
- invalidi - študijo je izvedla *Ozara d.o.o.* iz Slovenije
- osebe, ki jim je bila odvzeta prostost - študijo je izvedla okrajna knjižnica "Panait Istrati" Brăila iz Romunije.

Raziskovalna struktura vključuje naslednje podtočke:

- Nacionalna zakonodaja / politike / financiranje / pobude, ki podpirajo socialno vključenost ciljnih skupin v državah.
- Obstoječe strategije v državi, ki obravnavajo problem socialne vključenosti ciljnih skupin. Identifikacija organizacij v državi, ki jih je treba kontaktirati v poznejših fazah za vodenje fokusne skupine (seznam organizacij).
- Statistične podatke z upoštevanjem:
 - a) profila ciljnih skupin v sodelujočih državah (narodnosti, starost, brezposelnost, stopnja izobrazbe, znanje jezikov);
 - b) področja vključenosti v poklicno usposabljanje (preučitev v državi fokusa in če ti podatki obstajajo, vključenost ciljne skupine v državi; glavne platforme in orodja ponudnikov poklicnih usposabljanj; geografska koncentracija (kartiranje).
- Priložnosti za ciljno skupino (socialna vključenost; gospodarski in neekonomski prispevek, dostop do interneta in tehnologije, trg dela).
- Glavni izzivi za ciljno skupino (kulturne omejitve; pomanjkanje informacij; pravne omejitve, pomanjkanje dostopa).
- Druge pomembne informacije.

Kvalitativna raziskava je temeljila na poglobljenem intervjuju in fokusni skupini. Razvit je bil vodnik za poglobljen intervju in eden za fokusno skupino. Vprašanja, uporabljena v teh dveh metodah, so bila obravnavana in dokončana med posvetovanjem s partnerjem tutorjem, končni obrazec pa je uporabil vsak partner, ki je imel možnost prožno uporabiti orodja v skladu z značilnostmi svojih ciljnih skupin.

Poglobljeni intervjuji

Postopek za poglobljene razgovore je vključeval pripravo seznama oseb z ustrežno dejavnostjo na področju vključevanja ranljivih oseb v delo in seznam potencialnih udeležencev poglobljenega intervjuja med osebami, ki jim grozi tveganje socialne izključenosti, stik z njimi za sodelovanje v intervjuju, obrazložitev namena študije in izvedbe intervjuja, pridobitev soglasja za sodelovanje, izbiro kraja, datuma in časa intervjuja ter dejansko izvedbo poglobljenega intervjuja. Intervjuji so bili opravljeni z raznolikimi skupinami ljudi, ki pripadajo ranljivim skupinam, poklicnimi centri in podjetjem. To je partnerstvu omogočilo zbiranje podrobnih podatkov, ki so vključevali ljudi vseh starosti, držav in razmere.

Opis akterjev, vključenih v projekt: udeleženci poglobljenega intervjuja prihajajo iz držav, kjer partnerske organizacije opravljajo svojo dejavnost. Z obema skupinama (skupine, izpostavljene tveganju socialne izključenosti, in specialisti, ki delajo v centrih za poklicno usposabljanje / podpornih organih za socialno reintegracijo, in predstavniki podjetij), so bili opravljeni intervjuji. Anketiranih je bilo skupno 78 ljudi, od tega jih 35 predstavlja ranljive skupine (socialna izključenost) in 31 oseb strokovnjakov / specialistov na področju socialne reintegracije ter 12 predstavnikov različnih podjetij. Številčno prikazovanje po kategorijah ciljnih skupin in državi, v kateri so potekali poglobljeni razgovori, je predstavljeno spodaj:

Št.	Država izvedbe poglobljenih intervjujev	Organizacija, ki je izvedla intervjuje	Posamezniki iz ranljivih skupin (TG_1)	Izobraževalci odraslih /podporne organizacije za socialno reintegracijo (TG_3)	Podjetja/ Zaposlovalci (TG_4)	Skupno število udeležencev
1	Italija	BES	6	4	2	12
2	Srbija	EDUFONS	6	5	3	14
3	Slovenija	OZARA	6	-	2	8
4	Španija	FETICO	3	10	1	14
5	Švedska	IKF	10	7	3	20
6	Romunija	BJPI	4	5	1	10
			35	31	12	78

Namen poglobljenega intervjuja je bil opredeliti potrebe po usposabljanju in težav oseb s tveganje socialne izključenosti z namenom izgradnje socialnega kapitala s pomočjo razvoja strokovnih znanj. Zastavljeni cilji so bili:

- poglobitev informacij o politikah, zakonodaji, financiranju poklicnega usposabljanja za kategorijo socialno izključenih oseb;
- preučevanje ponudbe strokovnega usposabljanja na področju razvoja / širitve digitalnih kompetenc za prikrajšane kategorije, ki so jih opredelile ciljne skupine (izseljenci, dolgotrajno brezposelne osebe, osebe, ki jim je bila odvzeta prostost, invalidne osebe, ženske z aspergerjevim sindromom, ženske s podeželja);
- opredelitev potreb po usposabljanju prikrajšanih socialnih kategorij, ki predstavljajo ciljno skupino projektnih partnerjev, da bi pridobili digitalne spretnosti;
- opredelitev problemov poklicnega usposabljanja (ovire, potrebe, dostop do virov itd.) z vidika poklicnih centrov / strokovnih centrov / izvajalcev poklicnega usposabljanja.

Fokusne skupine

Drugi del te raziskave so sestavljale fokusne skupine. Cilj teh razprav je bil razumeti potrebe ciljnih skupin partnerjev po usposabljanju. Enak nabor vprašanj, prilagojenih vsaki organizaciji so partnerstvu omogočile primerjavo rezultatov in pripravo materialov, ki ustrezajo potrebam vseh vključenih držav.

Opis akterjev, vključenih v projekt: skupno je v teh razpravah sodelovalo 91 ljudi, nekateri od teh so sodelovali tudi v poglobljenih intervjujih, ki so podrobno opisani spodaj. Organiziranih je bilo 14 fokusnih skupin s sodelovanjem 31 ljudi, ki predstavljajo ranljive skupine, 40 ljudi, ki delajo na področju poklicnega usposabljanja ali vključevanja na trg dela, in 20 ljudi, ki zastopajo skupino delodajalcev.

Št.	Država izvedbe fokusne skupine	Organizacija, ki je izvedla fokusne skupine	Št. Fokusnih skupin	Posamezniki iz ranljivih skupin (TG_1)	Izobraževalci /podporne organizacije za socialno reintegracijo (TG_3)	Podjetja/ Zaposlovalci (TG_4)	Skupno število udeležence v
1	Italija	BES	2	6	8	5	19
2	Srbija	EDUFONS	4	4	9	4	17
3	Slovenija	OZARA	2	7	4	2	13
4	Španija	FETICO	2	4	5	1	10
5	Švedska	IKF	2	4	10	6	20
6	Romunija	BJPI	2	6	4	2	12
			14	31	40	20	91

Teme, raziskane v okviru fokusne skupine, so bile: potrebe po usposabljanju na področju digitalnih spretnosti ljudi/socialnih skupin, ki so izpostavljeni tveganju socialne izključenosti (TG1) v digitalnih spretnostih, socialnih spretnosti v ciljnih skupinah, v smislu trenutnih vrzeli pri zagotavljanju usposabljanja o socialni vključenosti in gradnji socialnega kapitala, kot tudi pri izpolnjevanju zahtev/pogojev za poklicno izobraževanje in usposabljanje, ter vidik podjetij in njihovih potreb po delavcih. Fokusne skupine so opredelile ideje, mnenja in vprašanja na področju podpore socialno izključenim ljudem za razvoj socialnega kapitala z uporabo socialnih omrežij in digitalnih orodij.

Zadnja točka raziskave vključuje zaključke na podlagi šestih študij, ki jih je izvedlo šest organizacij, vključenih v projekt. Rezultat slednjega je šest nacionalnih poročil, na podlagi katerih je bil narejen povzetek poročila, v katerem je v krajši obliki obdelano vprašanje ranljivih skupin v analiziranih državah (Italija, Romunija, Srbija, Slovenija, Španija, Švedska).

Omejitve študije

Pristop v nacionalnih poročilih, včasih (morda) neenoten, je posledica specifičnosti ciljnih skupin, ki jih je imel vsak partner kot element študije, in posebnih ukrepov/meril, ki obstajajo v vsaki državi. Ni treba posebej poudarjati, da ima vsaka država svoje lastne mehanizme v zvezi s preprečevanjem diskriminacije, spodbujanjem enakih možnosti, spodbujanjem zaposlovanja, organizacijo sistemov poklicnega usposabljanja in kvalifikacij itd., pa tudi specifične oziroma posebne načine (prakse) v zvezi z dostopom do javnih storitev.

Glede na dejstvo, da je moral vsak partner opraviti analizo politik in strategij, pa tudi vizijo poklicnega usposabljanja, vključno z možnostjo digitalnega usposabljanja v okviru različnih družbenih skupin, ni mogoče sklepati s splošno veljavnostjo. To, kar izhaja iz sinteze študij, izvedenih na različnih družbenih kategorijah, je namenjeno prikazu vidikov poklicnega usposabljanja in prepoznavanju načinov poklicnega razvoja na inovativne in ustvarjalne načine. Če pokažemo, da imajo različne skupine, ki jim grozi nevarnost socialne izključenosti, malo digitalnih in socialnih virov za vključevanje na trg dela, ne glede na geografsko območje, na katerem živijo, slednje vsekakor olajša razumevanje njihovih potreb in pričakovanj za razvoj socialnega, kulturnega in gospodarskega kapitala.

Pandemija, ki jo je povzročilo širjenje virusa SARS-Cov 2, je prinesla vrsto omejitev pri izvedbi raziskovalnih faz: od omejevanja srečanj članov raziskovalnih skupin, do spletnih srečanj, na platformi Zoom, do poglobljenih intervjujev, do fokusnih skupin, na enak način. Seveda so bile izgubljene številne kolateralne povezave, ki se običajno vzpostavijo med strokovnjaki, kot tudi možnost, da se podrobno določijo delovne faze. To dejstvo je privedlo do številnih majhnih razlik v pristopu k raziskavam, ne da bi to vplivalo na cilje, določene v projektu.

II. TEŽAVE PRI DOSTOPU DO USPOSABLJANJA IN KVALIFIKACIJ

Dva razloga močno podpirata razvoj politik in orodij poklicnega usposabljanja, pa tudi poklicne smernice: potrebe družbe po usposobljeni delovni sili in potrebe vsake osebe, da se dokaže kot posameznik skozi svoj strokovni razvoj, ter da se razvije osebno in zagotovi svoje osebno dobro.

Evropske politike na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja se nanašajo na dva kanala, ki se nanašata na sistem poklicnega izobraževanja in usposabljanja: začetno poklicno izobraževanje in usposabljanje (VET-I) ter nadaljnje poklicno izobraževanje in usposabljanje (VET-C).¹

Dostop do poklicnega izobraževanja in usposabljanja, do kvalifikacij na različnih področjih ostaja skrb vzbujajoča, zlasti ker številni dejavniki delujejo na nekatere družbene kategorije, kar se v nekaterih okvirih povezuje tudi s predsodki. Ne glede na to, ali gre pri teh predsodkih za gospodarski, izobraževalni, socialni status ali predsodke povezane s članstvom, so v vsaki državi ljudje, ki imajo težave pri dvigu socialnega in gospodarskega kapitala zaradi ovir, s katerimi se soočajo. Tem situacijam se je pridružila pandemija Covid 19, ki je sprožila resne težave ne le za ranljive skupine, temveč tudi za ponudnike storitev za storitve usmerjanja in usposabljanje.

Politika poklicnega izobraževanja in usposabljanja EU je doživela številne razvojne mejnike. Omenjamo priporočilo Sveta Evropske unije za leto 2020 o izobraževanju in usposabljanju za trajnostno konkurenčnost, družbeni kapital in prožnost (v katerem je, med drugim, poudarja povečevanje fleksibilnosti profesionalnega izobraževanja in izobrazbe, jačanje pripravnosti in sposobnosti učenja na delu, govora je tudi o podpornih centrih profesionalne odličnosti itd.) in Osnabruško deklaracijo iz 2020 o profesionalnem izobraževanju in usposabljanju kot faktorju za okrevanje in tranzicijo k digitalnim in zelenim ekonomijam s postavljanjem novih akcijskih politik za obdobje 2021–2025 (spodbujanje odpornosti in odličnosti s kakovostnim izobraževanjem in usposabljanjem, inkluzivno in fleksibilno; vzpostavitev nove kulture vseživljenjskega učenja, poudarjanje relevantnosti kontinuiranega izobraževanja in treninga, kot tudi digitalizacije, promocije trajnosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja, razvijanje evropskega prostora za izobraževanje in mednarodno poklicno usposabljanje in tehnično izobraževanje).²

Enak dostop do poklicnega usposabljanja postane prednostna naloga katerega koli dejavnika, vključenega v politike zaposlovanja, pozornost pa je usmerjena na socialne kategorije, ki jim grozi socialna izključenost, na primer tiste z nizkimi kvalifikacijami, tiste iz prikrajšanih okolij (območja revščine, območja z gospodarskim upadom, visoko brezposelnostjo itd.), starejše ali invalide itd. Pomembno je, da se formalnemu izobraževanju pridruži učenje z neformalnimi ali informalnimi sredstvi in priznavanje slednjega (prožno izobraževanje).

¹ https://ec.europa.eu/education/policies/eu-policy-in-the-field-of-vocational-education-and-training-vet_ro

² *idem*

III. RANLJIVE SOCIALNE SKUPINE

(TVEGANJE SOCIALNE IZKLUČENOSTI)

Niz družbenih procesov lahko povzroči kompleks učinkov na prebivalstvo. Nekateri imajo lahko pozitivne konotacije (razvojne priložnosti, izboljšanje kakovosti življenja, tehnološki dosežki, kapitalizacija virov itd.), drugi pa negativne posledice (gospodarske krize, škoda za zdravje, izguba svoboščin, poglobljanje revščine, naraščajoča brezposelnost, itd.). V slednjem primeru lahko obseg negativnih pojavov prizadene veliko število ljudi, za katere je potrebno socialno posredovanje.

Te socialne kategorije so v krizi še bolj ranljive v smislu številnih težav v vsakdanjem življenju: izguba službe, omejen dostop do izobraževanja, izguba veščin, diskriminacija ali stigmatizacija, izguba gospodarskih virov, poslabšanje kakovosti življenja. V psihološkem smislu se kopičijo frustracije, poslabšanje samopodobe, zmanjšana samozavest, malodušje, kar vodi v zmanjšano sposobnost izstopa iz kroga omenjenih težav.

Socialne skupine oziroma kategorije, ki so bile del tega poročila:

- *ženske migrantke - študijo je izvedla **IKF Malmö - Internationella Kvinnoförbundet** iz Švedske*
- *ženske s Aspergerjevim sindromom - študijo je izvedla **BES Cooperativa Sociale** iz Italije*
- *podeželske ženske - študijo je opravil **Edufons - Centar za celoživotno obrazovanje** iz Srbije*
- *dolgotrajno brezposelni - študijo je opravil **Fetico Confederación Sindical Independiente** iz Španije*
- *invalidi - študijo je izvedla **OZARA storitveno in invalidsko podjetje d.o.o.** iz Slovenije*
- *osebe, ki jim je bila odvzeta prostost - študijo je izvedla **okrajna knjižnica "Panait Istrati"** Brăila iz Romunije.*

III.1. Invalidne osebe

Invalidi so socialna kategorija, ki se sooča s številnimi omejitvami pri dostopu do okoljskih virov in potrebuje prilagoditev okolja, da bo njihovo življenje pridobilo na kakovosti in večji stopnja neodvisnosti.

Na področju zaposlovanja in dela se invalidi soočajo z dvema skrajnostnima (težje in lažje poti, boljše in slabše možnosti) na poti do uresničevanje pravice do dela, določene v Konvenciji o pravicah invalidov, ter hkrati do učinkovitega opravljanja svojega poklica v organizacijskem / zaposlitvenem okviru. Med tema dvema skrajnima osema, delom in zaposlovanjem invalidov, že obstajajo številni družbeni dosežki: strategija in vizija o vlogi invalidov v družbi, politike in ukrepi za podporo izobraževanju in usposabljanju v tej kategoriji, merila in ukrepi za podporo izobraževanju in usposabljanju, odpravljanju ovir pri zaposlovanju, prepoznavanju vrednosti in prispevkov invalidov.

Invalidi se na trgu dela srečujejo s številnimi ovirami: dostop do izobraževanja in usposabljanja, predsodki o invalidnosti, diskriminacija, izboljšanje zaščite in hkrati dostopa do odprtega oziroma primarnega trga dela.³

Evropska unija je sprejela t.i. Unijo enakosti: Strategija o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030. Ta strategija je okvirni dokument, ki ga lahko vsaka država članica uporabi pri razvoju lastnih ukrepov in delovanj za invalide.⁴

Za **slovensko nacionalno poročilo** o invalidih, ki ga je pripravila Ozara d.o.o., glej **Prilogo A**.

³ WHO (2011), World Report on Disabilities,
https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44575/9789730135978_rum.pdf;jsessionid=88BBB606B992117A2FA5228CC4A1CABA?sequence=20

⁴ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8376&furtherPubs=yes>

III.2. Ženske

Položaj žensk v družbi sproža nešteto razprav. Omenja se njihova vloga v družini, njihov prispevek k vzgoji in izobraževanju otrok, sodelovanje v gospodarskem in političnem življenju. Njihova prisotnost v družbenem prostoru je vidna in prinaša številne koristi družbenemu razvoju, vendar se ženske še vedno srečujejo s številnimi ovirami.

Med celotno populacijo žensk na svetu pa obstajajo nekatere, ki spadajo v različne kategorije in se (zaradi pripadnosti določenim skupinam/kategorijam) srečujejo s številnimi težavami, vključno s težavami, povezanimi z dostopom do izobraževanja, usposabljanja in aktivnega sodelovanja na trgu dela.

Na področju zaposlovanja je razlika med stopnjo zaposlenosti žensk in moških 11,6%, pri čemer je vzrok za premajhno zastopanost žensk na trgu dela tudi prepletanje oziroma vpliv razumevanja (vlog) med spoloma in vidikov, ki povzročajo ranljivost (ženske, ki prihajajo iz družin migrantov ali pripadajo etničnim ali verskim manjšinam).⁵

Socialne kategorije, obravnavane v projektu, so ženske z Aspergerjevim sindromom, ženske na podeželju in migrantke, kategorije, ki za dobro družbeno udeležbo potrebujejo podporne sisteme (s politikami, strategijami, institucijami itd.).

Na ravni EU je bila sprejeta strategija Na poti k Uniji za enakost: Strategija za enakost spolov (2020–2025), ki predstavlja podobe žensk v družbi in prihodnje ukrepe za podporo enakosti.⁶

Model **socialne politike za ženske** v Italiji (ženske z Aspergerjevim sindromom), Srbiji (ženske na podeželju), Švedskem (migrantke) je na voljo v **Prilogi B**.

⁵ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_ro

⁶ *idem*.

III.3. Dolgotrajno brezposelni

Brezposelnost je eden izmed družbenih pojavov, ki pomembno vpliva tako na ženske in moške. Izražanje ekonomskega neravnovesja, ki se kaže v danem času, za katerega je značilno, da ni mogoče obdržati ljudi v delovnem razmerju (posledično zmanjšanje števila zaposlenih in / ali celo popolno zaprtje nekaterih podjetij) ali pa nezmožnost trga dela absorbirati presežek delovne sile, pa brezposelnost povzroča resne težave vsem državam, kjer se pojavlja. Glede na obseg (brezposelnosti) so družbeni in gospodarski stroški povezani z le-tem precejšnji.

Socialna kategorija, ki zahteva posredovanje, je kategorija dolgotrajno brezposelnih, ki se zaradi omejenih finančnih virov, nizke stopnje izobrazbe itd. soočajo z revščino in upadajočimi možnostmi za poklicno reintegracijo.

Socialne politike za podporo brezposelnim so usmerjene v dve vrsti posegov: pasivno (z zagotavljanjem finančne podpore za premagovanje situacije izgube dohodka) in aktivno (razvijanje spretnosti za povrnitev statusa zaposlene osebe - s prekvalifikacijo, spodbujanjem samoiniciativnosti itd.)

Na ravni EU se pristop k zaposlovanju odraža v evropski strategiji zaposlovanja, ki je sestavni del Evropa 2020 - Strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast. Navedeni cilj strategije je "ustvariti več in boljša delovna mesta za vse evropske državljane".⁷

Španski **model politike** je v **Prilogi C**.

III.4. Osebe z odvzeto prostostjo (priporniki)

Trenutek odhoda iz zapora za osebo, ki je prestala zaporno kazen, predstavlja začetek nove življenjske poti. Skozi izkušnjo odvzema prostosti, z nizom virov, nabranih v obdobju pridržanja, z večjo ali včasih celo nično družinsko podporo, se bo nekdanji pridržani soočil s svetom (ki se je medtem spremenil).

Na zaposlitveno perspektivo gledajo kot na rešitev socialne reintegracije, v praksi pa je to težka pot, na katero vplivajo predsodki, posebnosti prošnje in prejemanja pomoči od oblasti ter pravi maraton upiranja tveganju ponovitve.

Sistemi socialne zaščite in udeležbe na trgu dela za ljudi, ki zapuščajo zapore, vsebujejo določbe in podporne storitve, vendar je treba upoštevati razvoj trga dela ter izobraževalne vire in kvalifikacije posameznikov.

Priporočila Sveta Evrope: Priporočilo Odbora ministrov držav članic o evropskih zaporniških pravilih, Rec (2006) 2, ki ga je Odbor ministrov sprejel 11. januarja 2006, in Priporočilo št. R (89) 12 o izobraževanju v zaporih, ki ga je Odbor ministrov sprejel 13. oktobra 1989 na 429. zasedanju namestnikov ministrov⁸ so okvirni dokumenti, ki usmerjajo politike evropskih držav

Za **model socialnih politik** v Romuniji glej **Prilogo D**.

⁷ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=101&langId=ro>

⁸ Strategia Națională De Reintegrare Socială A Persoanelor Private de Libertate 2020 -2024
<https://sgg.gov.ro/new/wp-content/uploads/2020/05/ANEXA-14.pdf>

IV Zaključki

Analiza socialnih politik v okvirju nacionalnih strategij, ki se uporabljajo za podporo ranljivim kategorijam prebivalstva, da bi preprečili socialno izključenost, razkriva več vidikov:

- Obstajajo strategije, ki izražajo skrb držav za podporo socialnim kategorijam.
- Strategije so podprte z zakoni, ki urejajo sistem poklicnega usposabljanja, zagotavljanje storitev na področju zaposlovanja in s strani (drugih) institucij, tako da se zmanjša tveganje socialne izključenosti.

- Kljub zagotovitvi omenjenih določil, ki oblikujejo sistem socialnega posredovanja v zvezi z ranljivimi skupinami, se še naprej soočaj(m)o s številnimi ovirami ob prizadevanju za polno udeležbo v gospodarskem, socialnem in državljskem življenju.

- Ciljne skupine so izrazile stališča v korist razvoja digitalnih spretnosti, bodisi kot ločenega usposabljanja bodisi kot sestavni del tečajev poklicnega usposabljanja. Ozaveščenost o tem, da je treba imeti digitalne spretnosti, je sestavljena iz potrebe po tem, da imajo podjetja zaposlene, ki lahko enostavno uporabljajo digitalno opremo in razpoložljivost profesionalnih trenerjev za izboljšanje ponudbe usposabljanja.

Omeniti je treba, da izraz dvojna diskriminacija, ki se uporablja v poročilu Italije, pomeni razvrstitev socialne kategorije na dve področji: ženske in invalidi. Podobno se načelo večkratne diskriminacije uporablja za vsako socialno kategorijo, ki je predmet te študije. Skupina žensk je izpostavljena večkratnim tveganjem, saj pripadajo tudi skupinam invalidov ali invalidom na podeželju ali pa so migranti ali dolgotrajno brezposelni. Moški skupini pripada status, ki spada v socialno kategorijo dolgotrajno brezposelnih ali ima invalidnost ali zapusti popravni / kazenski sistem (zapor).

Politike / Zakonodaja

Skrb za spodbujanje izobraževanja in usposabljanja v vsaki državi Evropske unije ali na evropskem ozemlju ni le zaveza Lizbonske pogodbe, temveč tudi cilj dviga življenjske ravni. Povečanje stopnje zaposlenosti katere koli socialne kategorije z zagotavljanjem sistema poklicnega usposabljanja in spodbujanja zaposlovanja vselej spremlja sistem socialne zaščite.

Partnerske organizacije so analizirale politike in zakonodajo, značilne za države, v katerih delujejo, in predstavile sistem podpore, ki jo prejemajo socialne kategorije, s katerimi delajo. Tako obstajajo zakoni, ki urejajo področje zaposlovanja (Romunija, Španija), status delavcev (Španija), nujni ukrepi socialne zaščite in proti prekarnemu delu (Španija), predpisi o poklicnih kvalifikacijah (Španija, Romunija), pomoč, socialna integracija in pravice invalidov (Italija), vključevanje invalidov v socialne zadruge (Italija), dodatna orodja za učinkovito vključevanje invalida (Italija), diagnoza, oskrba in rehabilitacija oseb z motnjami avtističnega spektra in pomoč družinam (Italija), izobraževanje odraslih (Srbija, Romunija), preprečevanje diskriminacije (Srbija), mentorstvo otrokom s posebnimi potrebami, poklicna rehabilitacija in zaposlovanje invalidov (Slovenija), socialna vključenost invalidov (Slovenija), invalidska pokojnina (Slovenija) itd.

Omenjene so tudi naslednje javne strukture, ki sodelujejo pri podpori ranljivim kategorijam: Državni javni zavod za zaposlovanje z regionalnimi javnimi zavodi za zaposlovanje (Španija), zavodi za zaposlovanje, zavodi za poklicno usposabljanje invalidov ali socialne zadruge in združenja (Italija), švedska javna služba Zavod za zaposlovanje in Švedska agencija za rast in regionalni razvoj (Švedska), Nacionalna agencija za zaposlovanje, okrožne agencije za zaposlovanje in Državna uprava zavodov za zaposlovanje (Romunija).

Strategije

Vloga akcijske strategije je, da izvaja, kar predlagajo javne politike. Za doseganje ciljev so bistveni: usmerjenost k ciljnim socialnim kategorijam, določanje odgovornosti in vlog socialnih partnerjev.

Študije projektnih partnerjev kažejo, da so države razvile strategije za ciljne skupine. Omenjamo strategije, ki jih je razvila Srbija (Nacionalna strategija zaposlovanja za obdobje 2011–2020, Strategija razvoja šolstva v Srbiji do leta 2020; Strategija razvoja izobraževanja odraslih v Republiki Srbiji; Strategija razvoja poklicnega izobraževanja in usposabljanja v Republiki Srbiji; Strategija kariernega svetovanja in svetovanja v Republiki Srbiji; Nacionalni program razvoja podeželja za obdobje 2018–2020), Slovenija (s poudarkom na pravici do zaposlitve ali poklicne rehabilitacije invalidov), Švedska (posebne politike, ki spodbujajo večji dostop do enostaven dostop do trga dela in drugih, ki spodbujajo enakost spolov in povečujejo aktivnost žensk, rojenih v tujini, na trgu dela), Romunija (Nacionalna strategija za socialno reintegracijo priprtih oseb 2020–2024, Nacionalna strategija zaposlovanja 2021–2027 - zadnja za objavo) in Španija (Nacionalna aktivacijska strategija zaposlovanja 2017–2020 - z dvema akcijskima načrtoma: Akcijski Načrt zaposlovanja mladih 2019-2021 in Načrt preprečevanja in zmanjševanja dolgotrajne brezposelnosti 2019-2021).

Treba je opozoriti, da se v nekaterih državah razvijajo strategije za ranljive družbene kategorije (vidne so v strategiji in politikah), pri drugih socialnih kategorijah pa se to ne zgodi. Na primer: podeželske ženske v Srbiji, ženske z Aspergerjevim sindromom v Italiji nimajo nacionalnih strategij, ki bi jih posebej obravnavale.

Statistični podatki:

Učinkoviti posegi oziroma intervencije na katerem koli področju zahtevajo zelo dobro poznavanje tega področja. Statistični podatki, ki opisujejo ciljne skupine, kažejo obseg intervencijskih potreb na področju poklicnega usposabljanja, vključevanja na trg dela, poklicnega usposabljanja in razvoja digitalnih veščin. Skupina ljudi, analiziranih v tej študiji, zavzema bolj ali manj pomemben delež v splošni populaciji držav, vendar ta vidik ne sme vplivati na obseg posegov z ukrepi socialne podpore.

Statistične analize, prikazane s strani partnerjev projekta, kažejo različne vidike. Italija se sooča s slabo statistično prepoznavnostjo kategorije žensk z Aspergerjevim sindromom (čeprav številke po vsem svetu kažejo, da se pojavnost bolezni povečuje). Španija doživlja naraščajočo brezposelnost, vključno z dolgotrajno brezposelnostjo (stopnja dolgotrajne brezposelnosti je leta 2019 znašala 44,3% celotne brezposelnosti). Za položaj žensk na podeželju v Srbiji je značilen omejen dostop do poklicnega usposabljanja, nizka udeležba v gospodarskem življenju (55% je brezposelnih) in nizka stopnja izobrazbe. Slovenska statistika kaže razmerje med številom delodajalcev in zaposlenih med invalidi. Romunija statistično odraža število kaznilniških enot, število priprtih oseb, pa tudi tečaje usposabljanja in število priprtih oseb, ki so obiskovale vsaj en kvalifikacijski tečaj.

V kolikšni meri so osebe, ki pripadajo prikrajšanim skupinam, vključene v programe poklicnega usposabljanja ali usmerjanja, da bi povečali dostop do trga dela, pa odraža več vidikov:

- sposobnost zajetja socialnih politik (v kolikšni meri ranljive osebe uporabljajo sisteme podpore za ranljive dele prebivalstva);
- organizacijske sposobnosti (nacionalne ali lokalne) za pripravo ponudb za strokovno usposabljanje ali razvoj spretnosti;
- raznolikost možnosti za skupine, ki jim grozi socialna marginalizacija;
- raven razvoja skupnosti.

Ugotavljamo, da nekateri statistični podatki predstavljajo podobo deleža prikrajšanih ljudi, ki so dostopali do javnih ali nevladnih storitev. Tako Španija (ki se sooča z visoko stopnjo brezposelnosti - leta 2019 je znašala 13,02% celotnega aktivnega prebivalstva, od tega 55% žensk in 45% moških) poudarja, da obstajajo skupine prebivalstva, ki so bolj občutljive na dolgotrajno brezposelnost, na primer kot starejši in manj usposobljeni delavci. V Italiji niso ugotovili nobenih poti za usposabljanje, namenjene izključno ženskam z diagnozo Asperger ali AHF. Kmečke ženske v Srbiji, ki so bile vključene v sociološko študijo, so izjavile, da se po končanem rednem izobraževanju niso nikoli udeležile tečaja ali poklicnega usposabljanja (več kot ¾ podeželskih žensk), v Sloveniji pa se delež invalidnih šolajočih, s primanjkljaji na posameznih (učnih) področjih (motnje avtističnega spektra, druge disfunkcionalnosti) večja, medtem ko v populaciji odraslih takšne rasti ni zaznati. Kar zadeva dostop do poklicnega usposabljanja oseb, ki jim je bila odvzeta prostost v Romuniji, je le-ta odvisen od ukrepov okrožnih agencij za poklicno usposabljanje (ki ne izpolnjujejo v celoti izraženih potreb) ali od programov, ki jih izvajajo nevladne organizacije z evropskim financiranjem (občasni). Na Švedskem se povečuje število migrantov (ki so vstopili v državo); število beguncev iz Sirije, Iraka in Afganistana se je znatno povečalo (in predstavlja 1,6% švedskega prebivalstva), vprašanja žensk, rojenih v tujini, pa so povezana z družbeno identiteto, kulturnimi posebnostmi in višjo stopnjo brezposelnosti, kar ima negativne posledice za izobraževanje, usposabljanje in zaposlovanje.

Priložnosti za ciljne skupine

Vsako ukrepanje različnih organizacij v podporo prikrajšanim skupinam je priložnost opozoriti na težave in ovire, s katerimi se srečujejo, ko poskušajo izboljšati ustrezne politike in ukrepe. Edufons iz Srbije na primer priznava potrebo po posebnih ukrepih, ki bi vplivali na emancipacijo podeželskih žensk, izboljšanje njihovega položaja v družbi in razvoj veščin, da bi postale bolj konkurenčne v kontekstu izzivov na trgu dela. Tečaji, usposabljanje in informacije so v tem primeru bistvenega pomena.

Razvoj in prednosti informacijske tehnologije so izziv za ohranjanje tempa (sodobnega časa). Tako se hitro pridobivanje znanja, razvoj in uveljavljanje novih veščin izvajajo različno, odvisno od dostopa do tehnologije, zahtev pri delu, možnosti nakupa sodobnih sredstev dela. Za nekatere družbene kategorije se to počne s težavo ali pa sploh ne, kar je ovira.

Za strokovnjake, ki podpirajo ranljive skupine pri zmanjševanju tveganja izključenosti, je to priložnost za ukrepanje v podporo novim pridobitvam, kar dokazuje poročilo Ozara d.o.o., Slovenija.

Obstoj ukrepov za socialno-poklicno integracijo je način premagovanja težkih časov in priložnost za ranljive skupine, da premagajo težave in povečajo možnosti za vstop na trg dela (glej poročilo Španije). Za ranljive skupine je dostop do aktivnih ali pasivnih ukrepov za spodbujanje zaposlovanja (nova) priložnost.

Obstoj nacionalnih strategij (ki kažejo skrb javnih uprav za podporo socialni reintegraciji, zlasti poklicni reintegraciji) je okvir za začetek ukrepov, sprejemanje pobud in usmerjanje ukrepov na področja, ki so za posamezno državo prednostna, glede na socialno kategorijo, za katero je bil vzpostavljen okvir enotnega pristopa. Za priprte osebe v Romuniji so bile v zaporih ustanovljene podporne službe za lažji dostop do oblik usposabljanja in zaposlovanja.

Ovire, ki so jih opredelile ciljne skupine same

Ovire, s katerimi se srečujejo skupine, ki jim grozi socialna izključenost, ki jih opredelijo partnerske organizacije, so podobne, a tudi različne. Tako se ranljivi ljudje soočajo s stigmo in diskriminacijo. Te ovire pri iskanju službe čutijo ženske z Aspergerjevim sindromom v Italiji, invalidi v Sloveniji in ljudje, ki jim je bila odvzeta prostost v Romuniji, ali dolgotrajno brezposelni v Španiji. Za migrantke na Švedskem se v delovni kulturi čuti diskriminacija (zaposlovanje, zaposlitev, komunikacija) in neformalna segregacija (migrantke ne živijo v istih soseskah kot domačinke itd.).

Druga ovira je povezana s *slabimi informacijami ali celo s pomanjkanjem informacij*, s katerimi se ljudje srečujejo. Glede na analizo nacionalnih poročil se ženske v Italiji soočajo s pomanjkanjem izkušenj in informacij na delovnem področju, ženske na podeželju Srbije pa so slabo obveščene o možnostih izobraževanja. Tudi v Španiji dolgotrajno brezposelni svoje dolgotrajno poklicno neaktivnost upravičujejo s pomanjkanjem informacij o trgu dela. Za osebe, ki jim je odvzeta prostost, se ovire kažejo z nezadostnimi informacijami o storitvah, ki so dostopne v obdobju po pridržanju, in institucijah, ki lahko nudijo podporo, pa tudi s težavami pri ohranjanju povezanosti s podpornim okoljem.

Kulturne ovire so še ena vrsta ovir, ugotovljenih v naših študijah. Obstoječe zaznav, podobno pomanjkanju (tako kot pri ženskah z Aspergerjevim sindromom) je neugoden za popolno družbeno in poklicno vključevanje ljudi s tem stanjem. Spoštovanje določenih družbenih vrednot (neskladnost z družbenimi normami) ustvarja potencial za razvoj kriminalnega vedenja, ki lahko vpliva na tveganje ponovitve kaznivih dejanj - to daje vedeti poročilo o osebah, ki jim je bila odvzeta prostost v Romuniji.

Drug izpostavljen vidik je šibka vključenost prizadetih skupin pri izražanju svojega mnenja v javnem prostoru, pa tudi šibka udeležba v procesu oblikovanja politike. Udeležba podeželskih žensk v Srbiji je bila nizka v lokalnih politikah, ki bi lahko vplivale nanje. Kot opravičilo za šibko vključenost so bili navedeni vidiki, kot so: pomanjkanje energije (po delovnem dnevu), pomanjkanje časa (ženske se ukvarjajo z gospodinjskimi dejavnostmi, vzgajajo otroke, gospodinjstvo). Pri analizi ovir, s katerimi se sooča Romunija pri pomoči osebam, ki jim je bila odvzeta prostost, je bila nakazana šibka vpletenost osebe v postopek priprave na izpustitev oziroma pri določanju kratkoročne in srednjeročne poti.

Pri *analizi podpore, ki jo skupnost nudi tem ranljivim skupinam*, je bila ugotovljena tudi vrsta pomanjkljivosti. Tako se dolgotrajno brezposelni v Španiji soočajo z nezadostno podporo zavodov za zaposlovanje, saj oblasti ne obravnavajo temeljnih težav in da gre za pomanjkanja naložb, kar omejuje ustvarjanje delovnih mest. Omenja se tudi pomanjkanje odziva na trgu dela.

V primeru podeželskih žensk v Srbiji je dostop do storitev, ki lahko podpirajo njihovo gospodarsko udeležbo ali iskanje zaposlitve izven njihovega prevladujočega konteksta, nizek. Izobraževalni programi, ki bi lahko podpirali vključevanje žensk na podeželju, na podeželskih kmetijskih območjih, običajno niso na voljo ženskam, ki jih potrebujejo.

Vrnitev v skupnost oseb, ki so prestale zaporno kazen, povzroča številne z zapori šibko (malo projektov je razvitih za podporo poklicnega usmerjanja in vključevanja na trg dela). Manjka tudi podpora skupnosti - zlasti pomanjkanje specializiranega sistema po pridržanju, ki bi ljudem pomagal, da se čim prej ponovno vključijo, s čimer bi se izognili opuščanju nekdanjih pripornikov v procesu reintegracije zaradi različnih upravnih postopkov, ki so povezani s prošnjo za pomoč / svetovanje, ki jim morajo slediti (birokratsko).

Za invalide v Sloveniji se pričakuje, da bo posredovanje skupnosti izvedeno s skrbno načrtovanimi aktivnostmi (združevanje vsakodnevnega okolja s ponudniki storitev), tako da bo ta socialna kategorija ustrezno uporabila socialne medije (vključno z opismenjevanjem IKT).

Ekonomske ovire se čutijo na ravni vseh družbenih skupin. Naše analize kažejo na ekonomsko negotovost žensk na podeželju (Srbija), pomanjkanje stanovanja / zavetja ali pomanjkanje finančnih virov / pomanjkanje hrane ali oblačil po izpustitvi priprtih oseb (Romunija).

Psihološke ovire, ki jih povzročajo oslABLJENA samopodoba, občutenje osebne odpornosti, nevarnost malodušja in neaktivnosti zaradi nezmožnosti zaposlitve, močno vplivajo na duševno stanje ljudi, ki jim grozi socialna izključenost, ki jih včasih spremlja poslabšanje zdravja (v ozadju upadanje dobrega počutja).

Številne ovire izhajajo iz *značilnosti okolja* (socialne, ekonomske, izobraževalne in kulturne). Tako obstaja za osebe, ki jim je bila v Romuniji odvzeta prostost, nevarnost ponovitve, ki povzroči

povratek v kriminalno okolje (družina s kriminalnim vedenjem, krog prijateljev itd.). Z drugega vidika pa lahko omejitve izobraževalnega okolja povzroči pomanjkanje perspektiv za usposabljanje / zaposlovanje ljudi, saj izobraževalna ponudba teh kategorij izrecno ne obravnava. Zato imajo ranljivi ljudje težave z nadaljevanjem študija.

Trg dela se v celoti ne odziva na socialne kategorije, ki se soočajo z obstojem kazenske evidence (primer oseb, ki jim je bila odvzeta prostost), pomanjkanjem ali erozijo znanj in spretnosti (trg dela zahteva nova znanja), kronično brezposelnostjo - dlje ko ljudje ostanejo brez zaposlitvenega mesta, manj verjetnosti je, da bodo spet našli službo (problem dolgotrajno brezposelnih). Za ženske na podeželju je, kot poroča Srbija, tudi dostop do storitev za podporo ekonomski udeležbi ali iskanju zaposlitve zunaj njihovega pretežno kmetijskega / gospodinjanskega okolja majhen. Zaradi novih izzivov, s katerimi se sooča svet, je spreminjanje perspektive izobraževanja (učenje na daljavo) za invalide zahtevalo uporabo novih IKT. Slovensko poročilo kaže, da je vključitev v poklicno izobraževanje in / ali zaključek že začelih izobraževalnih programov ali možnosti poklicne prekvalifikacije skupaj z nizom prečnih veščin / IKT / odpornosti pomemben dejavnik pri premagovanju predsodkov in izboljšanju zaposlitvenega statusa.

Zaključki na osnovi poglobljenih intervjujev

Intervjuji z vprašanji, strukturiranimi po shemi dokumentarnih oziroma bibliografskih raziskav, so razkrili tako stališča, prepričanja in izkušnje ljudi, ki jim grozi socialna izključenost, kot tudi ugotovitev, v kolikšni meri so zakonodajne določbe, vsebina politike in strategije sploh (pre)poznane. Pomen zadnjega poročenega vidika je povezan z razumevanjem vedenja skupin glede na vsebino ukrepov, izdanih v njihovo korist, in z njihovim zaupanjem vanje. Nepoznavanje pravic ali vizije, ki jo ima država pri reševanju socialnih vprašanj, nepoznavanje vsebine politik in mehanizma socialne zaščite lahko pri ranljivih ljudeh ustvari lažen vtis, da družba ni razmišljala o sistemu socialne zaščite in jih ohranja na obrobju. Verjamemo, da če bi več ljudi vedelo, *kakšno podporo* in *kje* bi jo lahko zahtevali, ko preživljajo težko situacijo, bi se obseg socialnih težav zmanjšal in bi ljudje lažje šli skozi težke čase.

Poglobljeni intervjuji z ljudmi, ki jim grozi socialna izključenost, so pokazali, da nimajo jasne slike o obstoječem pravnem okviru in podpornih politikah niti o financiranju podpornih ukrepov, ki so jim namenjeni (položaj, ki ga je Italija poudarila za ženske z avtizmom ali osebe, ki jim je bila odvzeta prostost v Romuniji). Anketiranci menijo, da politike / zakonodaja ne ustrezajo vsem njihovim potrebam in da so potrebne izboljšave.

Po drugi strani pa strokovnjaki menijo, da zakonodaja in politike zagotavljajo zadostne ukrepe za ranljive skupine in zahtevajo le natančne izboljšave delovnih postopkov: na primer jasna pravila za sodelovanje med zapori in izvajalci usposabljanja ter finančna podpora za trenerje, kot tudi diverzifikacija podporne storitve za ljudi, ki zapuščajo zapor (primer Romunije). Podobno strokovnjaki v Italiji menijo, da obstaja nekaj dobrih zakonov in da so potrebne izboljšave za dobro uporabo (povezati teoretični okvir z okvirom izvajanja) in ustvariti mehanizem za zaposlovanje invalidov (vključno z Apergerjevim sindromom) s strani podjetij, da bodo nadzori v zvezi s tem učinkovitejši, pa tudi razviti konkretne ukrepe v okviru povečanja financiranja za podporo osebam z avtizmom, da bo priložnost postala resnično dejstvo.

V zvezi s pobudami, ki se izvajajo za ranljive skupine, je bilo ocenjeno, da so osamljene in redke. Italijansko poročilo kaže, da niso bili izvedeni nobeni projekti, ki bi obravnavali samo ženske z motnjami spektra avtizma, Romunski pa kaže, da je mnenje prikrajšanih skupin, da so bili ukrepi za priprte osebe le redki in izolirani. Nevladne organizacije so na določenih geografskih območjih delovale ločeno.

Zaključki na osnovi fokusnih skupin

Fokusne skupine z ljudmi, ki jim grozi socialna izključenost, so razkrile vrsto poročanih elementov. Potrebne so spodbude podjetjem na način, da je za invalide dostop do trga dela enostavnejši - ženske z motnjami avtističnega spektra. Kot je pokazala slovenska OZARA d.o.o., obstaja tudi potreba po boljšem razumevanju potenciala digitalnih komunikacijskih orodij in sredstev, da bi se ljudje v stiski lahko udeležili tečajev usposabljanja za digitalni razvoj, izboljšali svoj socialni kapital in posodobili znanje o IKT. Kot je poudarila tudi romunska študija o ljudeh, ki jim je bila odvzeta prostost, se ukvarjamo z učenjem, kako bolje uporabiti virtualni prostor tako za poklicno usposabljanje kot za osebno uporabo. Vsi prej omenjeni zaključujejo, da je treba ponudbo usposabljanja popestriti. To bi vodilo do poklicnih in digitalnih veščin, ki bi osebi pomagale pri vključevanju na trg dela. Hkrati je treba podpreti delodajalce, da bodo bolj odprti za zaposlovanje ljudi iz socialnih kategorij, ki imajo težave z dostopom na trg dela.

Fokusne skupine s strokovnjaki so izpostavile tudi druge sklope mnenj in zahtev za boljši odziv na potrebe po socialni in poklicni integraciji ljudi v težavah. Takšna mnenja so bila: čeprav je zakonodajni okvir dober, zakonodaja ni specifična za vse ranljive skupine (Italija nima zakona, ki bi s posebnimi ukrepi podpiral ženske z motnjami avtističnega spektra - potrebujejo podporo, ker se soočajo z večkratno diskriminacijo, ni poudarjeno, ni jasnih postopkov za uveljavitev prakse); potreba po vlaganju v strokovno usposabljanje operaterjev (tema avtizma ni znana); podjetja je treba spodbujati k zaposlovanju, kakovost usposabljanja naj bo raznolika in dobra.

Za strokovnjake na področju integracije oseb, ki jim je odvzeta prostost, je pomemben katerikoli vir informacij in promocija ponudbe strokovnega usposabljanja. Potrebe delodajalcev po kvalificirani in strokovni delovni sili v kontekstu, v katerem se kvalificirane in izkušene osebe odločijo za odhod na delo v tujino, so dobro znane. Romunsko poročilo je poudarilo, da je na nekaterih področjih zasebnega sektorja velika pripravljenost zaposliti ljudi, ki so zapustili kazenski zavod, edini pogoj pa je, da delajo. Delodajalci potrebujejo osebe z znanji na področju tehnologije in digitalnih virov, pri čemer je potreba po posodobitvi dela implicitna.

Migrantke postavljajo vprašanje učenja jezika države, v kateri so se naselile, in sicer Švedske. Potrebujejo podporo za premagovanje jezikovnih ovir, s katerimi se srečujejo pri vstopu na trg dela (jezikovno izobraževanje). Zanima jih usposabljanje za menedžment ali podjetništvo (želijo razvijati poslovanje v različnih sektorjih). Prednost žensk migrantk na Švedskem je posedovanje prenosljivih veščin, ki bi v sozvočju z jezikovnim izobraževanjem olajšale dostop do trga dela.

Kot kaže poročilo Edufons, se podeželske ženske soočajo z zmanjšanimi možnostmi, podeželska območja pa imajo svoje posebnosti (slaba infrastruktura, slabe prometne povezave, zmanjšane možnosti izobraževanja, zmanjšano družbeno življenje itd.). Podeželske ženske potrebujejo dodatno izobraževanje, informacije o brezplačnih programih poklicnega usposabljanja, spletno izobraževanje.

Poročilo Španije o potrebah po usposabljanju za dolgotrajno brezposelne poudarja neskladje med posebnimi potrebami vsake brezposelne osebe in ponudbo storitev zaposlovanja ter pomanjkanje korelacije med pridobljenimi veščinami in ponudbo delovnih mest na trgu dela. Socialno mentorstvo je z vidika strokovnjakov rešitev za resnično povečanje možnosti za pridobitev in ohranitev službe. Dejansko je bila ideja mentorstva poudarjena v drugih poročilih, kar kaže na potrebo po takšni socialni podpori.

Prikaz prednosti in slabosti, glede na podatke projektnih partnerjev

Prednosti – močne točke	Slabosti
<p>Obstajajo strategije, politike, zakonodajne določbe, razvite na področju poklicnega usposabljanja, poklicnega vključevanja in delovne mediacije za različne skupine, ki so ogrožene zaradi socialne izključenosti.</p>	<p>Nekatere socialne kategorije niso zajete v posebnih ukrepih v javnih politikah (ni strateškega načrta, ki bi bil posebej usmerjen v njih). Tako niso vidne na področju poklicnega usposabljanja in pri ukrepih vključevanja na trg dela - ženske z Aspergerjevim sindromom, podeželske ženske.</p>
<p>Obstajajo javne ustanove / strukture, ki razvijajo programe ali zagotavljajo sredstva za programe usposabljanja in dostop do trga dela. Te institucije imajo strokovnjake, ki se ukvarjajo z doseganjem ciljev socialne reintegracije prikrajšanih skupin.</p>	<p>Le-te ne posredujejo dovolj, organizirajo premalo tečajev, ne razmišljajo o ukrepih, ki so strogo usmerjeni v družbene kategorije. Predstavniki ranljivih skupin želijo fokus / individualizacijo storitev za skupine, želijo seznanitev specialistov z vprašanjem ranljivih skupin.</p>
<p>Obstajajo nevladne organizacije, ki so opravile določene aktivnosti za ranljive skupine. Razvili so projekte in izvajali tečaje za ljudi iz ranljivih skupin.</p> <p>Nevladno okolje je dragocen vir za zaokroženost javne ponudbe usposabljanja.</p>	<p>Zaželeno je, da je civilna družba bolj dejavna (vidik, ki ga signalizirajo predvsem predstavniki kaznilnic, ki želijo več storitev za osebe, ki jim je odvzeta prostost).</p>
<p>Strategije so predmet javne razprave.</p>	<p>Prikrajšani ljudje svojih problemov ne izpostavljajo javno - ne sodelujejo v razpravah, ne posredujejo stališč, ko so javni pozivi za pripravo normativnih aktov; ne vključujejo se kot aktivno državljani, da bi zahtevali pravice (nepoznavanje je eden od vzrokov).</p>
<p>Ranljive skupine želijo, da bi se usposabljale, nabirale informacije o digitalnem izobraževanju.</p>	<p>Dostop do ponudb za usposabljanje - zlasti na podeželskih območjih - je zelo nizek. Nekateri programi usposabljanja potrebujejo prilagoditev.</p>
<p>Delodajalci vlagajo v strokovno usposabljanje lastnih zaposlenih, vključno z digitalnim usposabljanjem.</p>	<p>Obstaja neuravnoteženost delovne sile - nekateri ljudje so po pridobitvi poklicnih znanj v državi izvora primorani delati v drugih državah, da bi pridobili boljše dohodke (glej romunsko poročilo).</p>

V. Ugotovitve

Glavne ugotovitve raziskave so predstavljene spodaj.

Usposabljanje ciljnih skupin projekta bi moralo vzeti v obzir naslednje elemente:

- informacijski kanali, ki jih uporabljajo ranljivi ljudje (mediji, strokovnjaki nevladnih organizacij, prijatelji, družina itd.);
- Izboljšanje prečnih veščin (veščine IT in IKT, orodja za krmarjenje po trgu dela, samopodoba, samoanaliza in razumevanje spretnosti in teženj, razvoj komunikacijskih in socialnih veščin, timsko delo in obvladovanje konfliktov, poklicne pravice, znanje na tem področju pravnih vsebin);
- Usposabljanje bi moralo upoštevati digitalizacijo;
- popolno razumevanje družbenih medijev (računalniška pismenost, poznavanje funkcij in uporabnosti virtualnega prostora, pravila brskanja po internetu itd.);
- potreba po tutorjih in / ali mentorjih (socialno mentorstvo) med usposabljanjem in v prvi fazi zaposlitve;
- seznanjanje ljudi v ranljivih skupinah z vsebino zakonov in strategij;
- podeželje ponuja manj priložnosti kot mestno okolje (slaba infrastruktura, pomanjkanje izobraževalnih možnosti, slabe internetne povezave, izobraževanje odraslih na podeželju ni prednostna naloga srbske vlade, možnosti zaposlovanja na podeželju so nizke, podeželska območja niso spodbudna za ženske, omejene možnosti za sodelovanje v družbenem življenju in lokalnih politikah, nepoznavanje zakonov in pravic, nizka ozaveščenost o pomembnosti informacij itd.), ženske na podeželju potrebujejo dodatno izobraževanje, digitalno izobraževanje za ženske v državi (zlasti za tiste manj izobražene in starejše);
- korelacija ponudbe strokovnega usposabljanja (zlasti vsebine tečaja) s spretnostmi, potrebnimi na trgu dela (prilagoditev ponudbe usposabljanja potrebam podjetja);
- ustreznost storitev uradov / agencij za zaposlovanje individualnim potrebam vsake brezposelne osebe / iskalca zaposlitve (personalizacija storitev);
- Vzpostavitev omrežij dostopa na trg dela (izmenjava izkušenj prek spleta in brez povezave, povezave med delodajalci in iskalci zaposlitve, vzpostavitev povezave s potencialnimi delodajalci med poklicnim usposabljanjem);
- jezikovno izobraževanje (za migrantke, pa tudi za ljudi, ki želijo delati v drugih državah, kot je država, v kateri so se rodile);
- podpora podjetniškim ljudem, ki želijo postati vodje podjetij (vodstvene sposobnosti);
- poklicna področja, kot odraz osebnega zanimanja za iskalce zaposlitve;
- dopolnilne podporne storitve (svetovanje, mediacija, psihološka podpora).

*Projektne partnerje bodo udeležencem usposabljanja zagotovili **jasna navodila / informacije** o naslednjih elementih:*

- Kako bi lahko V.I.C.T.O.R.U.P.E.S.I. usposabljanje vplivalo na njihovo poklicno pot in socialno integracijo;
- namen usposabljanja, cilji in pričakovani rezultati / namen projekta;
- posebni rezultati usposabljanja (akumulacija znanja, spretnosti, oblikovanje odnosa);
- urnik in trajanje tečaja / usposabljanja;
- kraj izvedbe usposabljanja;
- načrt in program usposabljanja, po možnosti z učnimi moduli;
- delovne in učne metode / metode usposabljanja, ki se zdijo (naj)primernejše za ciljno skupino. Fetico Španija meni, da je najprimernejša metoda kombiniranega učenja (ki združuje učenje v učilnici in spletno učenje);
- kako izvesti usposabljanje in tehnične zahteve le tega: usposabljanje bi moralo biti praktično in spodbujati uporabo učenja na delovnem mestu (vajeništvo, pripravništvo);
- pomen usposabljanja in tehnične zahteve;
- priložnosti za udeležence po končanem strokovnem usposabljanju;
- vključitev transverzalnih kompetenc, ki so bistvene za dostop do trga dela ("modul 0" kot: digitalne veščine, znanje na trgu dela, samospoznavanje itd.);
- kako bo njihov prispevek k usposabljanju vplival na življenje drugih ljudi, ki se soočajo z enakimi izzivi;
- kako je bilo zgrajeno usposabljanje na podlagi njihove ocene;
- možnosti zaposlitve, tudi v tujini;
- obstoječe nevladne organizacije in drugi družbeni akterji, ki svetujejo / posredujejo osebam, ki jim je bila odvzeta prostost;
- socialne in osebne koristi, ki izhajajo iz aktivnega vedenja na trgu dela (za povečanje motivacije za delo).

Fleksibilna oblika usposabljanja je nujna - marsikatera ciljna skupina bo morda potrebovala ponudnike poklicnega usposabljanja, da se prilagodijo, spremenijo svoje dojemanje in bodo bolj prilagodljivi.

Z vidika prilagodljivosti usposabljanja se programi in učna okolja nanašajo na različne okoliščine ciljnih skupin. Prilagodljivost se nanaša na vsebino usposabljanja, pa tudi na uporabljeno metodologijo. To je potrebno, ker so ciljne skupine različne, različne potrebe in odgovornosti pa izhajajo iz stopnje izobrazbe ali predhodnega znanja na področjih interesa, ki niso natančno ali kontekstualno opredeljena.

Hkrati je hitrost učenja različna. Drugi zunanji dejavniki (delo od doma, odgovornosti v družinskem življenju itd.) prav tako delujejo na proces treninga.

Tečaje usposabljanja je treba prilagoditi spletnim formatom, tako da so lahko razumljivi in dostopni učencem.

Uporabljen bo pristop z vidika motiviranja ranljivih skupin za učenje / zagotavljanje dodatne mentorske podpore (na primer pri uporabi računalnikov), večje vključevanje strokovnjakov pri zagotavljanju socialne podpore.

Iz fokusnih skupin in intervjujev je mogoče ugotoviti, da si udeleženci želijo zbrati in / ali utrditi svoje veščine IT / IKT ter transverzalne spretnosti (tehnoške zahteve naraščajo, panoge so vse bolj digitalizirane itd.), da bi razumele zaposlitvene možnosti, kombiniranje učnih / učnih pristopov (na spletu in brez povezave), izkazovanje zanimanja na številnih področjih (v zvezi s spretnostmi, sposobnostmi, interesi itd.), soočanje s stigmato, ki jo kažejo tisti v skupnosti, zmanjšati ovire, ki jih ustvarjajo vloge spolov na poklicnem področju, razumeti pravni okvir za zaposlovanje, dostop do evropskega trga dela (da bi pridobili povečan gospodarski kapital), prejemati podporo za ustanavljanje podjetja (izobraževanje v podjetništvu, socialni mediji, razvoj jezikovnih spretnosti).

Partnerji projekta se morajo zavedati, da so **potrebe po usposabljanju različne pri vsakem posamezniku** in da mora biti usposabljanje prilagojeno slednjemu.

Vsaka ranljiva skupina ima svoje značilnosti, ki jih generirajo spol, zemljepisni položaj, socialni status, funkcionalna omejitev ali kazenske izkušnje, ki se jih naučijo obvladovati, tako da z uporabo obstoječih socialnih in ekonomskih virov v skupnosti pretečejo težavno obdobje za izboljšanje kakovosti njihovega življenja.

Druge pomembne ugotovitve:

Kontekst pandemije Covid 19 je po vsem svetu povzročil resne izzive. Za pričujočo raziskavo so bili načrtovani ukrepi izvedbe osredotočeni na spletno komunikacijo, najpogosteje prek virtualnih komunikacijskih platform. Ranljivim skupinam se v tem smislu zdi dostop do usposabljanja in trga dela še težji. Toda z uporabo pravila prožnosti je položaj, ki so ga doživele ranljive skupine in strokovnjaki v tej situaciji, pomenil prilagoditev dela, prilagodljivo komunikacijo (z digitalnimi sredstvi) in opredelitev alternativ.

VI. Razmislek

Kako bomo uporabili ugotovitve študije?

Pri razvoju materialov za usposabljanje bodo partnerji zagotovili, da je vsebina jasna in enostavna za razumevanje, sestavljena iz vseh ustreznih informacij, potrebnih za uporabo različnih platform družabnih medijev, ter bo vključevala tudi informacije o varnosti in zaščiti pri uporabi platform. Kar zadeva jezikovne ovire, so vsi partnerji prevedli gradivo v angleščino, švedščino, italijanščino, srbščino, slovenščino, romunščino in španščino za pomoč pri usposabljanju v različnih državah.

Vsaka partnerska organizacija je ob začetku usposabljanja zagotovila prilagodljive možnosti usposabljanja, ki ustrezajo udeležencem, za dopolnitev usposabljanja pa je bila uporabljena tudi spletna učna platforma, če bi bile potrebne dodatne informacije.

Dodatne možnosti za uporabo ugotovitev

Ta analiza, izvedena na ravni več organizacij, ki se nanaša na različne družbene skupine, je pokazala, da je treba vplivati na politični proces odločanja, razviti ukrepe za podporo socialni vključenosti vseh družbenih kategorij, njihovo prepoznavnost v nacionalnih in evropskih politikah in strategijah ter izboljšati ukrepe za razvoj več programov usposabljanja.

Pomembnost upravljanja z raznolikostjo!

Konzorcij VICTORUPESI sestavljajo zelo različni partnerji, ki sodelujejo z najrazličnejšimi deležniki. Slednje predstavlja mikro zrcalo družb, v katerih živi vsak naš uporabnik /udeleženec, zato je resnično pomembno, da se ustvarijo temelji za celostne pristope.

Razlogi za celosten pristop na evropski ravni:

- S celovitega vidika ta analiza omogoča opisni pregled pristopov do družbenih kategorij, ki jim grozi socialna izključenost (z analizo vsebine strategij in politik), tako da je namen v razumevanju položaja vsake ranljive skupine v družbenem sistemu. Z vidika socialnih pravic in možnosti njihovega uresničevanja korelacija z učinkovitimi ukrepi, ki jih je vsaka država sprejela za ranljive skupine, kaže tako na položaj oblasti kot na to, v kolikšni meri so osebe, ki spadajo v ranljive skupine, družbeno aktivne;
- Težave, ki jih država poroča o svoji ciljni skupini, najdemo tudi v drugih evropskih državah (razlike je mogoče zaznati tam, kjer so politike bolj dovzetne ali nasprotno, če so trdne in ne dopuščajo odstopanj od spoštovanja človekovih pravic). Te ugotovitve vodijo k enotnosti in mobilizaciji, da bi preoblikovali okvirni sistem upravnega delovanja na ravni vsakega naroda in implicitno na evropski ravni.

- Izhajajoč iz celovitega pristopa sistema zaščite ranljivih skupin, v okviru njihovega sodelovanja na trgu dela, poklicnega usmerjanja in širjenja digitalnih veščin, so skoraj vsi projektni partnerji poudarili potrebo po pristopih, usmerjenih k osebi, individualni prilagoditvi pri poklicnem usposabljanju.

- Ugotovitev vprašanja diskriminacije pri vsakem poročevalcu vključuje osredotočanje na reševanje tega družbenega procesa z razvojem ukrepov za zmanjšanje.

- Tako celostni pristop zagotavlja poudarjanje vseh vidikov, o katerih se razpravlja pri socialni vključenosti: pravnega, upravnega, političnega, družbenega zavedanja in posebnih vprašanj.

Pomen digitalnih spretnosti!

Svet se bistveno spreminja, zato je treba biti na tekočem s tehnologijo. Ker tehnologija napreduje z neverjetno hitrostjo, je pomembno, da za temi spremembami ne zaostajamo.

Razlogi, ki govorijo v prid dobrih digitalnih spretnosti:

- **Prilagajanje čedalje bolj tehnološkemu svetu** - podjetja uporabljajo tehnologijo in potrebujejo zaposlene, ki imajo take sposobnosti; tehnologija podpira aktivno sodelovanje na številnih ključnih področjih; digitalizacija postaja strateški cilj držav, saj to zahteva gospodarski razvoj;

- **Trendi na trgu dela, od izobraževanja in usposabljanja do zaposlitve in ohranjanja zaposlitve**, katerim se vsaka oseba uči boljše prilagoditve na povpraševanje po delovni sili. Komunikacija in elektronske predstavitve dobivajo zagon; ponudba usposabljanja izvajalcev tečajev vključuje razvoj tečajev v virtualni obliki, ki od začetka zahteva digitalne elemente / spretnosti študentov (v odsotnosti teh spretnosti se dostop do strokovnega usposabljanja zmanjšuje);

- **Podporna mreža** (koncept, ki se uporablja pri socialni intervenciji) bo vključevala tudi digitalno komponento (nov pogled na komunikacijo in povečanje virov socialnega kapitala);

- **Spreminjanje narave komunikacije med ljudmi** - virtualna družbena okolja postajajo vse bolj prisotna in uporabljajo različne komunikacijske platforme;

- Promocija **osebne blagovne znamke** v spletnem prostoru - prisotnost osebnih spletnih strani, osebni blogi kot posameznikova profesionalna podoba, portfelj in v določenih okoliščinah oblikujejo blagovno znamko, ki opredeljuje javno ravnanje (implicitno poklicno) osebe. Ti lahko postanejo odločilni, ko oseba išče službo;

- **Osebni življenjski prostor** zahteva uporabo digitalnih veščin (spletno nakupovanje, plačevanje računov za gospodinjstvo preko spleta, spletne rezervacije za različne prireditve itd.)

- **Asociativni prostor**, zastopanje, promocija pravic, se uresničujejo na družbenih omrežjih (pomeni tudi izobraževanje o ravnanju v novem relacijskem prostoru);

- **Izobraževanje / samoizobraževanje** - za uporabo spletnih virov za učenje, določitev meja pri uporabi virtualnega, vidiki, povezani z zakonitostjo (pravice, zaščita, preprečevanje zlorab).

Vse to ustvarja nov koncept v izobraževanju in usposabljanju: digitalna pismenost.

Pregled političnega konteksta

Organizacije, ki sodelujejo pri tem projektu, združujejo skrb za zmanjšanje socialne izključenosti in povečanje socialne vključenosti različnih slojev prebivalstva, izpostavljenih socialni izključenosti, in predstavljajo šest držav na evropskem ozemlju. Od tega jih je pet del Evropske unije (gospodarske in politične unije), Italija, Slovenija, Španija, Švedska in Romunija, šesta država Srbija pa je država kandidatka za članstvo v Evropski uniji (v procesu vključevanja Evropske unije zakonodaja v nacionalni zakonodaji).

Naslednje države, vključene v ta projekt, so del območja brez notranjih meja - schengenskega območja: Italija, Slovenija, Španija in Švedska, ki svojim državljanom omogoča prosto gibanje v njihovem osebnem ali poklicnem interesu, ne da bi bile predmet mejnega nadzora.

Glede na podatke na uradni spletni strani Evropske unije imajo matične države sodelujočih partnerjev v projektu naslednje politične sisteme:

Italija je parlamentarna republika z vodjo vlade (predsednik vlade, ki ga imenuje predsednik) in vodjo države (predsednik). Parlament ima dva doma: poslansko zbornico in senat republike. Država je razdeljena na 20 regij. Pet jih ima poseben avtonomen status, ki jim omogoča sprejemanje lastne zakonodaje za nekatera lokalna vprašanja.

Romunija je polpredsedniška republika z vodjo vlade (premier) in vodjo države (predsednik). Tako vlada kot predsednik imata izvršilna pooblastila. Država je sestavljena iz 41 okrožij in mesta Bukarešta. Vsako okrožje upravlja okrajni svet, ki je pristojen za lokalna vprašanja, in prefekt, ki ureja nacionalna vprašanja na okrajni ravni.

Slovenija je demokratična parlamentarna republika z vodjo vlade (premier) in vodjo države (predsednik), ki je izvoljen z neposrednim glasovanjem. Vlada ima izvršilno in upravno oblast. Predsednika vlade in ministre izvoli parlament. Slovenija je razdeljena na 212 občin.

Španija je demokratična in ustavna parlamentarna monarhija z vodjo vlade (premier) in vodjo države (kralj). Svet ministrov je njegova izvršilna veja, ki ji predseduje premier. Španija je enotna država, ki jo sestavlja 17 avtonomnih skupnosti in 2 avtonomni mesti z različno stopnjo avtonomije.

Švedska je ustavna monarhija in parlamentarna demokracija z vodjo vlade (premier) in vodjo države (kralj). Vlada ima izvršilno oblast. Zakonodajna oblast pripada enodomnemu parlamentu. Švedska je enotna država, razdeljena na 20 okrožij in 290 občin.

Srbija je parlamentarna republika z vodjo vlade (premierjem) in vodjo države (predsednikom), ki predstavlja izvršilno oblast. Ima parlament z enim domom (državni zbor), ki ima zakonodajno oblast. Sodstvo je neodvisno in ga vodi vrhovno kasacijsko sodišče, ki je tudi najvišje sodišče v Srbiji⁹.

Čeprav naša študija kaže, da so politike in strategije, vključno z zakonodajnim okvirom, urejene v vsaki državi in da ukrepi na splošno zadostujejo, še vedno obstajajo odprta vprašanja, ki se jih je potrebno lotiti (boljša prepoznavnost ranljivih skupin v zakonodaji), več spodbud za podjetja, racionalizacija politik zaposlovanja, finančna podpora / ugodnosti za ranljive skupine ljudi).

Pregled financiranja poklicnega usposabljanja v partnerskih državah

⁹https://en.wikipedia.org/wiki/Politics_of_Serbia

Analiza virov financiranja za izvajanje poklicnih tečajev za odrasle v partnerskih državah projekta V.I.C.T.O.R.U.P.E.S.I. razkriva, da so na državni ravni zagotovljena javna sredstva za različne projekte poklicnega usposabljanja. V tem okviru imajo udeleženci tečajev možnost brezplačnega strokovnega usposabljanja. Poleg tega vira javnega financiranja so dostopni tudi drugi viri financiranja.

Pregled lokalnih podjetij in panog, ki zaposlujejo ciljne skupine projekta v partnerskih državah

Prepoznavanje lokalnih podjetij, v katerih lahko zaposlitev najdejo pripadniki ranljivih skupin, je obsežen postopek, ki zahteva potrpljenje pri raziskovanju. Težava izhaja iz dejstva, da vsako podjetje deluje na svojem gospodarskem področju. Seveda pa predstavljajo skupno točko, ki lahko poveže ranljivo skupino, ki išče delo, in delodajalce, ki potrebujejo usposobljeno delovno silo, t.i. javne agencije za zaposlovanje ali zasebne agencije za posredovanje dela.

Če je bilo mogoče z namiznimi raziskavami identificirati del virtualnih platform za iskanje zaposlitve (obstajajo spletna mesta, na katerih sta prijavljena tako potencialni zaposleni kot delodajalec, prav tako so ponudniki usposabljanj ustvarili spletne strani za predstavitev ponudbe poklicnega usposabljanja itd.) pa je identifikacija področij dejavnosti in industrije precej težko. Dober partner v takšnih situacijah so lahko združenja, ki zastopajo ta podjetja (v primeru, ko so ustanovila sindikat / združenje).

V študiji (tako namizna raziskava kot tudi poglobljeni intervjuji in fokusne skupine) so bila opredeljena ekonomska področja ali področja s potencialom za prevzem delovne sile. Možnosti zaposlitve je mogoče prepoznati tako v javnem kot zasebnem sektorju. Tako je Švedska (za ženske migrantke) opredelila področja, kot so telekomunikacije, industrijski stroji in motorna vozila, farmacevtska industrija, izdelki za gospodinjstvo in naprave, gozdarstvo, železarska in jeklarska industrija itd. z izboljšanimi digitalnimi veščinami se lahko zaposlijo na naslednjih področjih: kmetijstvo, turizem in gostinstvo, sektor IT, javne ustanove (izobraževanje, zdravstvo), ustvarjalna industrija. Španija predstavlja lokalne priložnosti z najboljšimi zaposlitvenimi možnostmi za dolgotrajno brezposelne, in sicer: logistiko in promet, zdravstvene in negovalne storitve, sektor IKT, trgovino, gostinstvo in turizem.

Poročilo Slovenije kaže, da so za skupino invalidnih oseb najpogostejša oblika zaposlovanja invalidska podjetja in za katere velja, da pripadajo socialni ekonomiji, gospodarska področja pa so: proizvodnja, zdravstvo in socialna pomoč, trgovina, vzdrževanje in popravila avtomobilov. Za osebe, ki jim je bila v Romuniji odvzeta prostost, so zanimiva področja: kmetijstvo, živinoreja, popravila vozil, gradbeništvo, tehnologija / IKT, turistična industrija in gostinstvo, prevoz blaga in ladjedelništvo. Teh nekaj področij, opredeljenih v tej študiji, so zanimiva tudi za ponudnike poklicnega usposabljanja, saj omogočajo objektivno povezavo med povpraševanjem po delovni sili, ponudbo delovne sile in pričakovanji potencialnega zaposlenega in delodajalca.